

hogy harlekin katicák (*Harmonia axyridis*) költöztek be az ablakok és ajtók védettebb zugaiba.

A közismert és népdalainkban is sokszor megénekelte hétpettyes katicáknak ez a kelet-ázsiai rokona immár invazív, azaz erőszakosan terjedő fajként van számon tartva hazánkban. Mondhatnám úgylát – amolyan bulváros megfogalmazásban – amikor a biológiai védekezés visszavág, merthogy ez a sokféle színű és számú pettyel díszített bogár eredetileg a biológiai védekezés hasznos harcosaként került bevetésre. Lárvája és a kifejlett rovar ugyanis nagy mennyiségű tetűt képes elfogyasztani, ezért szívesen alkalmazták üvegházi kártevők ellen. Az 1960-as években elsőként Ukrajnában vezették be a növények védelmére, majd 1982-től Franciaországban, 1993-tól Görögországban, 1997-től Belgiumban is gyakorlattá vált alkalmazásuk. Szabadon élő egyedeit pedig elsőként 2001-ben találták meg Németországban, Frankfurt környékén. Angliában 2004-ben bukkantak az első egyedekre, melyek nagy valószínűséggel Belgiumból érkezhettek, ugyanis a fajt az Egyesült Királyságban nem használták a mezőgazdaságban. Napjainkra már önfenntartó populációi szerte Európában megtalálhatók. Hazánkban az első példányra a Magyar Természettudományi Múzeum zoológusa, Merkl Ottó talált rá 2008 februárjában Szigetszentmiklóson.

No és akkor mi a gond vele?

Intenzív terjedésének az ökoszisztémára nézve legnagyobb veszélye, hogy az amerikai és európai példákhoz hasonlóan kiszoríthatja a jelenleg nálunk élő katicafajokat – olvasom az egyik tudományos ismeretterjesztő lapban. Mindamelllett, hogy eleszi előlük a táplálékot, gyakran elfogyasztja a többi katicafaj petéit és lárvaíit is. Szaporább is a többi európai katicafajoknál, mert míg ezeknek évente egy, esetleg kettő nemzedéke van, addig a harleinkaticának általában kettő, kedvező időjárás esetén viszont akár négy nemzedéke is lehet. Annak ellenére, hogy a kártevőkkel szemben ugyan hasznosnak bizonyult, más tekintetben viszont komoly károkat okozhat a gazdáknak. Táplálék híján szívesen fogyasztja a gyümölcsöket, különösen a szőlőt kedveli. Az éréfélben lévő bogyókon táplálkozó bogarakat pedig már nem lehet eltávolítani, és a szőlő feldolgozása során az állat testéből keserű vegyületek (alkaloidák) bele kerülhetnek a mustba, jelentősen rontva annak értékét.

Ezek után máskor már óvatosabb leszek fohászaimmal. A többit majd meglátjuk jövőre, amihez mindenkinek jó egészséget, több csapadékkal megáldott boldog újesztendőt kívánok!

ROBERT KEHL

A PÁLI DOGMATIKA - AVAGY MIKÉNT SZORULT KI JÉZUS TANA A KERESZTÉNYSÉGBŐL

(Robert Kehl: Változás a vallásos gondolkodásban („Der Wandel im religiösen Denken”

Karlsruhe 1998) című könyvéből fordította és összeállította Engel Zoltán, 2003.)

Bevezetés

A Páli kereszténység már kezdettől fogva szigorú kritikának volt kitéve. Ezt Pál is igazolta. (pl.: 2.Kor.11.) És ez a kritika nem múlt el soha. Azonban kerek 14 évszázada – mióta a Páli kereszténység elhatalmasodott – a kritika brutálisan el lett nyomva, mert ez szolgálta a császár érdekét. Ezen időszak alatt eretnekek és úgynevezett boszorkányok milliói lettek kíméletlenül és sokszor kegyetlenül elhallgatva. Mindig azt kérdeztem magamtól, hogy a Jézus vallásából származó ősegyház hogyan tudta Pál egészen más konceptusát átvenni és a továbbiakban azt hirdetni és javasolni? Jóllehet tudjuk, hogy a konfliktus Pál - Jézus Krisztus apostolaként történő - fellépésekor rögtön elkezdődött. Pál maga tudósít erről. Azonban alig rendelkezünk adatokkal arról, hogy miként zajlott le ez a konfliktus (pl.: az Ebionitákkal) és hogy minden várakozás ellenére miként győzedelmeskedett a páli kereszténység.

Valószínűleg egyszerűen az történt, hogy Jézus igazi tanítványai gyorsan a rövidebbet húzták és eltűntek, mivel békességre törekvést és szeretetet tanultak, miközben Pál súlyos támadásokat vezetett. Jézus tanítványai orcájuk másik felét is odatartották, ha az egyikre ütést kaptak. Talán az agresszív forma miatt gyorsan visszahúzódtak. Lehet, hogy szerepet játszott az is, hogy Pál az uralkodók és a tömegek számára kellemesebb volt és így gyorsabban tudta maga köré gyűjteni a többséget, mint a Jézust valóban követő „kis nyáj”. (Hasonló okok játszottak szerepet, mikor Árius viszszaütötte az alexandriai püspökséget, valamint az ezt követő szentháromság-tan Alexander püspök általi erőszakos hatalomra juttatásában is. A fordító.) Lehetetlen azonban, hogy Jézus vallása tömegvallás legyen, hacsak nem - Páli értelemben - radikálisan meg nem változik. Ha viszont lényegében hű marad önmagához, akkor mindig csak a „kis nyáj” vallása fog maradni. Ez a nyáj valóban mindig kicsi volt. Valószínű, hogy Jézus tényleges követőit halála után a két kezünkön megszámlálhatnánk. És bizonyos, hogy egy pápa sincs köztük. Jézus vallása kiváló eszmény egyes, nagyon erős és konzekven személyiségek számára.

Egy tan, amely hirdeti, hogy:

- az ember tagadja meg önmagát;
- még az ellenségét is szeresse;
- tartsa oda a másik orcáját is, ha az egyiket megütik;
- ne várjon más sorsot, csak a világ gyűlöletét;
- vesztse el életét, hogy megnyerje azt;
- különösen vesse meg a Mammont;

egy ilyen önmegtartóztató vallás sohasem válhat tömegvallássá. A tömegnek sokkal jobban tetszik egy olyan vallás, amely önmegtartóztatás helyett ingyenes megváltást kínál, és azt tanítja, hogy: „Isten úgy fogad el téged, amilyen vagy. Te ne tegyél, de nem is tudsz tenni semmit sem a saját megváltásodért. Ő megtett érted mindent, neked csak meg kell köszönnöd és elfogadnod ingyen. Jézus mindvégig kifogásolta, hogy tanítványai – akiket oly sokáig személyesen tanított és nevelt – nem értették meg őt. Így még könnyebb megérteni, hogy Pál – aki nem élvezhette ezt a nevelést, jóllehet egy másikat annál inkább – félreérthette őt. Ugyanakkor a szemére vethető, hogy ennek ellenére merészelt Jézust értelmezni és a tényleges tanítványokat korrigálni. Aki egy valáslalapító végrehajtója és apostola, attól természetszerűen elvárható, hogy szavaiban és tanításaiban a mesterre épít. Azonban hiába keresünk az úgynevezett keresztény teológia alapjait képező Páli levelekben kapcsolódást Jézus Igéihez és

tanításaihoz. Pál a maga gondolatait fejtegette. Ezt még tudomásul is lehetne venni, ha tanítása legalább tartalmában nagyjából megegyezne Jézus tanításaival. Azonban ennek az ellenkezője igaz: Pál egy másik, sőt egy radikálisan másik evangéliumot hirdetett, mint Jézus. Egész sor páli idézet áll részben feloldhatatlan ellentétben Jézus Evangéliumának üzenetével és szellemével, és a legtöbb esetben alapvető kérdésekben.

Pál intoleráns magatartása, pl.: Gal.1,8-9 („De ha akár mi, akár egy mennyei angyal más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit mi hirdettünk: átkozott legyen! Amint már kijelentettük, most újra megismételjük: Ha valaki más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit tőlünk hallottatok, átkozott legyen!”) és 1.Kor.16,22, („Aki az Urat nem szereti, átkozott legyen! Marana tha! Urunk, Jézus Krisztus kegyelme legyen veletek! Szerezzetek mindnyájatok iránt, Krisztus Jézusban”) amelyek elképzelhetetlenül hangzanak Jézus kijelentéseiként. Igen, az egész összegegyeztetetlen Jézus egész lényével, de ugyanakkor az egyház későbbi irányzatát mégis meghatározta. A Páli „konyhából” származik a következő idézet: „A tévtanítót (eretneket) kerüld”. Miként utasította rendre ezzel szemben Jézus tanítványait, amikor hasonló magatartást tanúsítottak (Luk.9,55)! És nem Ő mondta ezzel összefüggésben, hogy a gazt nem kell kitépni, mert különben a búza is kitépődhet? Ide tartoznak Pálnak a más apostolokkal szembeni becsmérlő megjegyzései, mert azok más véleményen voltak:

Kor 11.3-6 (Félek azonban, hogy a kígyó, amint álnokul rászedte Évát, a ti elméteket is megzavarja, és akkor vége Krisztushoz való őszinte ragaszkodásotoknak. Ha ugyanis valaki jönne és más Jézust hirdetne, mint akit mi hirdettünk, vagy más lelket kapnátok, mint amit elnyertetek, vagy más evangéliumot, mint amit elfogadtatok, szívesen vennétek. Pedig gondolom, semmivel sem vagyok kisebb a „fő-fő apostoloknál”. Mert ha az ékesszóláshoz nem értek is, a tudásom megvan. Ezt különben minden tekintetben igazoltuk is előttetek.”) 2.Kor 12.11. („Balgá lettem, de ti kényszerítettetek rá, jóllehet az lett volna a kötelességetek, hogy ajánljatok, hiszen semmivel sem maradok el a „fő-fő apostolok” mögött, ha semmi vagyok is.”) Ellenfeleit kutyáknak nevezte, Filip.3,2. („Óvakodjatok a kutyáktól, óvakodjatok a kontár munkásoktól, óvakodjatok a megcsonkítottaktól. A körülmetéltek ugyanis mi vagyunk, akik lélekben szolgálunk Istennek, akik Krisztus Jézusban dicsekszünk, s nem a testben bízunk, bár magam a testben is bizakodhatnék. Ha más úgy gondolja, hogy bizakodhatik a testben, én még inkább.”) Ugyancsak idetartozik az ortodoxia rettenetes felértékelése, mivel Pál rendkívül sokat tett függővé az „igaz hittől”, ugyanakkor Jézus szinte semmit. Ide passzol Pálnak az emberek hívőkre és hitetlenekre való megkülönböztetése, miközben Jézus egészen más módon tesz különbséget: vannak akik igaz érzelműek(gondolkodásúak) és vannak akik szívükben hamisak. Pál azon tana, miszerint minden ember természeténél fogva alapjában romlott és rossz és hogy képtelen saját erkölcsi erejénél fogva bárminemű jócselekedetre, összegegyeztetetlen Jézus pozitív embertanával.

Az eleve elrendelés tanát Jézusnál még csak nyomokat sem találunk. A reprezentatív helyek a következők:

Róm.8,28-30.: („Tudjuk azt is, hogy akik Istent szeretik, azoknak minden javukra válik, hiszen ő saját elhatározásából választotta ki őket. Akiket ugyanis eleve ismert, azokat eleve arra rendelte, hogy Fiának képmását öltse magukra, így lesz ő elsőszülött a sok testvér között. Akiket előre erre rendelt, azokat meg is hívta, akiket meghívott, azokat megigazulttá tette, akiket pedig megigazulttá tett, azokat meg is dicsőítette.”) Róm.9,11-16.: (Mielőtt még megszülettek, és jót vagy rosszat tettek volna - hogy Isten szabad választása, amely nem a tettektől, hanem a meghívó akaratától függ, érvényesüljön -, Rebekka ezt a kinyilatkoztatást kapta: „Az idősebb szolgál majd a fiatalabbnak.” Az Írás is ezt mondja: „Jákobot szerettem, Ézsaut gyűlöltem.”) Mit szólunk ehhez? Nem igazságtalan az Isten? Szó sincs róla. Hiszen megmondta Mózesnek: „Azon könyörülök, akin könyörülök, annak irgalmazok, akinek irgalmazok.” Eszerint nem azon fordul a dolog, aki erőlködik vagy törekszik, hanem a könyörülő Istenen. Róm.9,17-20.: (Az Írás is ezt mondja a fáraónak: „Azért támasztottalak, hogy megmutassam rajtad hatalmat, és nevem híre elterjedjen szerte a világon.” Tehát azon könyörül, akin akar, és azt teszi megátalkodottá, akit akar. „Azt kérdezheted erre: Miért von mégis felelősségre? Hiszen ki állhat ellen akaratának?” Ember, ki vagy te, hogy vitába szállsz az Istennel? Vajon megkérdi-e az anyag megmunkálóját: Miért csináltál ilyenek?)

Jézus Isten Birodalmáról szóló üzenetét alig említi meg, jóllehet Jézusnál a középpontban kap helyet. Jézus számára idegen a Pál-féle aszketizmus, Jézusnak a testről, nemiségről, házasságról és a nőről való tanításai radikálisan eltérnek Pálétól, akinek nézetei később irányadóakká váltak a kereszténységben.

Ami a nők személyi háttérbe szorítását jelenti, eltekintve az ószövetségi helyektől, csak Páli idézetekkel igazolhatók, hasonlóképpen az úgynevezett vélt vagy valós nemi vétségek hihetetlenül mély elítélése. 1.Kor.7.1-2: („A leveletekre ezt válaszolom: Jó, ha az ember asszonnyal nem érintkezik. A kicsapongás veszélye miatt azonban legyen csak minden férfinak felesége és minden asszonynak férje.”) 1.Kor 7.38: („Tehát aki férjhez adja hajadon lányát, jól teszi, aki pedig nem adja férjhez, még jobban teszi”). Gal.5,17-21: („A test ugyanis a lélek ellen tusakodik, a lélek meg a test ellen. Ellentétben állnak egymással, s így nem azt teszték, amit szeretnétek. Vezessen benneteket a lélek, akkor nem vagytok alávetve a törvénynek. A test cselekedetei nyilvánvalók: kicsapongás, tisztátalanság.)

